În ȚARA Moților

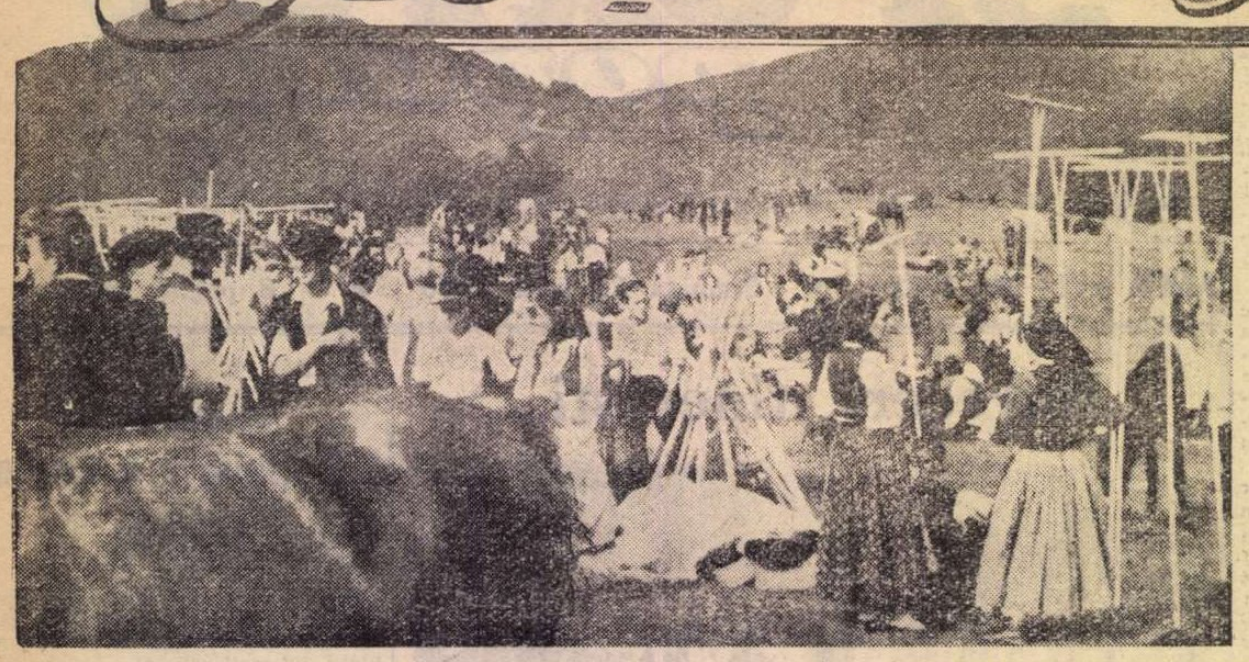

★

Arieșul curge printre scoici mari de sidef. Sau cel puțin așa lasă impresia. Mai ales în orele de după-amiază, cînd soarele se rotește obosit pe coama de fum a Bihariei și își cerne lumina, treptat mai roșie, prin perdeaua brazilor.

Arieșul... Biharia... Scărișoara... Cîteva tablouri din galeria Munților Apuseni. Cîteva foi dintr-un album neîntocmit, peste care stăruie regretul călătorului grăbit, asemenea celui care se abate prin Ermitaj sau prin Luvru, între două trenuri.

Dar despre asta mai încolo, pe drumul de întoarcere de la „Tîrgul de fete" de pe muntele Găina.

Pînă atunci să coborîm din trenul de Vașcău, în orașul Petru Groza. Am auzit că pe la 4 e vorba să plece în excursie, „la moți", spre Scărișoara, un GAZ 69. Așa spune și tovarășul Aflorii, președintele consiliului raional al U.C.F.S. din Lunca Vașcăului.

Așteptăm. Un tînăr se apropie timid și întreabă pe șoptite:

— Ce-au făcut ai noștri, tovarășe Aflorii?

— Au pierdut cu 3—2.

Întrebările se repetă. Tineri și bătrîni, femei și copii află curînd că Dinamo a pierdut calificarea la volei, cu Baia Mare.

Și astfel GAZ-ul n-a mai venit. În ciuda telefoanelor repetate. „Un-să mai plecăm? Nu mai are rost" — s-a auzit în receptor vocea stinsă a șoferului...

„TÎRGUL DE FETE"

Așa s-a făcut că pînă la urmă am luat drumul muntelui Găina, spre „Tîrgul de fete". M-a consolat curînd sculptorul bucureștean Ciucă, cel îndrăgostit de sport și care a apărut din senin, dovedindu-se pînă la urmă un meșter neîntrecut în închegarea colectivelor turistice spontane: „Lasă, bre omule, că tot sport este. În seara asta vin și cei din Scărișoara pe Găina. Nu-ți fie teamă. Pînă mîine coborîm și la moți acasă!".

...Auzisem de „Tîrgul de fete". Auzisem de cununile hotărîte cîndva de cuscrii mari, după numărul perinilor. Iar acum mă întrebam ce s-o fi păstrat din tradiția „Căsătoriei" lui Gogol, în care unul dintre pețitori ciocănește atent zidul de la casa miresei, singurul temei al dorinței lui de însurătoare.

Și așa am ajuns pe muntele Găina. Încă în ajunul tîrgului. La căderea nopții. O adevărată „noapte pe muntele pleșuv". Cu nesfîrșite focuri de tabără. Cu adevărate dialoguri orchestrale între tulnice, amintind de poemul marelui Mussorgski, cu dansuri îndrăcite, ca-n tainica noapte a poemului sau în minunata noastră suită a Apusenilor. Și cu diferența că în zori, cîntul cocoșului n-a mai spulberat vraja nopții, ca-n poveste, ci a stins doar stelele și focurile, stîrnind și mai mult veselia.

Astăzi, „Tîrgul de fete" nu mai e un tîrg, unde, din mizerie și cruntă exploatare, ciubărarii, dogarii — moții necăjiți, cu alte cuvinte — erau nevoiți să-și vîndă fecioarele. La urma urmelor, „Tîrgul de fete" a devenit o mare expediție turistică, cu mii de participanți, un tîrg al cooperației noi, meșteșugărești. De la o vreme încoace, sătenii din Hălmagi sau Vidra, Scărișoara sau Girda, Arieșeni sau Albac, împresoară muntele Găina din toate părțile, ca să se regăsească după un an de muncă și să petreacă împreună. Și nu sînt singurii. La această sărbătoare rustică cu un conținut nou, trainic, am întîlnit muncitori din Arad și din Timișoara, studenți brădeni și clujeni, turiști bucureșteni chiar, ca să nu mai vorbesc de ieșanul care și-a încins motocicleta pînă în vîrful muntelui.

Am auzit că-n '57, o asociație din Turda a organizat pe muntele Găina o demonstrație sportivă. Anul acesta lucrul nu s-a mai repetat, dar mingea de volei tot a zburat peste șirurile de tulnice și foiege sculptate, iar pe tablele de șah noi-nouțe ale moților caii au prins să sburde, iar regii să dea din colț în colț, în căutarea scăpării.

Pe drumul de întoarcere l-am pierdut pe maestrul Ciucă. (Ce s-o fi făcut cu al său rucsac greu cît un bloc de marmură?) În schimb mi-am regăsit prietenii din cursul nopții: minerii Negrița și Mihuț, care coborau agale cu contabilul Petre Gurău, antrenorul boxerilor din orașul Petru Groza.

— Ce spui de munții noștri, de Apuseni, măi frate? Unde mai găsești frumusețí de tot felul, adunate ca la comandă? Unde găsești peșteri cu duiumul, cu sculptori anonimi, înarmați doar cu dalta de veacuri a picăturii de apă? Și unde mai pui că peștera din Meziad e de trei ori mai frumoasă ca Scărișoara, căreia i s-a dus vestea. Știi ce? Am impresia că umbli ca pe ghimpi. Văd că nu știu ce zor te mină spre Scărișoara, dar la anu' fă bine și vino pentru mai multă vreme. O să-ți arătăm atunci cum se cosesc margaretele înalte de un metru și jumătate, în poiana florilor, pe drumul de la Pietroasa la Galbena. Ne place că dați la ziar fotografii cu frumusețile patriei. E tare frumos. Să știi însă că dacă începeți seria Apusenilor n-o terminați nici în doi ani.

...Mă despart cu părere de rău de noii mei prieteni.

PE VALEA ARIEȘULUI

A doua zi, către amiază, urmînd firul Arieșului, am ajuns la Scărișoara.

Ce-aș putea spune despre Scărișoara în ziarul nostru? Că are 74 de membri U.C.F.S. cu cotizația la zi? N-ar fi de ajuns. Că are un teren de sport pe o palmă de pămînt, între malul Arieșului și zidul abrupt al muntelui? Tot n-am lămuri mare lucru. Că anul trecut, în toamnă, o mînă de entuziaști au pus bazele asociației sportive „Ghețarul"? Că pe terenul de volei iarba e roasă de mulțimea jocurilor, că a început înregistrarea primelor recorduri de atletism, mai ales la copii, că însuși președintele sfatului pune umărul la refacerea gropii de sărituri, cu nisipul cel mai fin, din vadul Arieșului? Că la Scărișoara sînt sute de șahiști? Că fotbalul e îndrăgit ca pe... „23 August", dar că nu e loc de teren și de aceea fotbaliștii se duc să joace în satul vecin, la Girda, unde vin și arieșenii?

Cred, totuși, că e mai bine să-i urmărim pe flăcăi jucînd volei, pe Sorin voinicul, recordmenul la înălțime, sărind peste ștachetă, pe micul Teodor Chira „lucrînd" la paralele sau aruncînd cu mingea în țintele de lemn special amenajate, dar în vremea asta să ascultăm și povestirile cîtorva spectatori. Să mă trag așadar lîngă președintele sfatului, Ilie Purcel, un om sucțiv, cu privirea vie, semănînd mult cu Horia.

— Cum e cu sportul, tovarășe președinte?

— Uite, cum vezi. A venit și pe la noi. Pe la ciubărari. Pe la nomazii de ieri. A venit mai la urmă, e drept, dar nici că se putea altfel... Vezi dumneata, cînd văd mingea zburînd, îl văd și pe sărmanul tata pornind cale lungă spre vale, împreună cu Todor al lui Avram Veselie, încărcat cu o tișiță de ciubere.

— O tișiță?

— Da, o tișiță. 12 ciubere, așa-i zicem noi. Și îl mai văd întorcîndu-se după două săptămîni, cu o pereche de dăsagi, în care se amesteca orzul cu porumbul și cu tărîțea. Atîta tot. Cît despre îmbrăcăminte, ce să-ți mai spun? Nu mai știu la cîți ani, cîte o pereche de bocanci cu talpă de lemn, în zi de duminică. Într-un cuvînt, nu aveam de nici unele. Ba nu! Mint. Aveam, cîteva hectare de cer pentru blesteme. Că la noi, în munți, și cerul era măsurat. A venit însă și vremea prefacerilor. A venit făina de grîu în locul ovăzului. A venit cooperativa ciubărarilor. Apoi a pătruns lumina electrică în sute de gospodării, au venit aparatele de radio cu zecile, a venit dispensarul cu aparat Röntgen și cu automobilul de salvare. Cît privește școala, mai spune și tu, Dorino...

Celălalt spectator, Dorina, sau mai exact Teodora Olaru, e învățătoare în cătunul Stiuleți din comuna Scărișoara. Nu prea înmoaie vorbele ca moții. Aflu că e din București, că a fost muncitoare textilistă, acum vreo 10 ani, la Industria Bumbacului, dar că foarte curînd a ajuns dăscăliță.

— Vreți să știți cum de am ajuns tocmai în Țara moților? Mi s-a spus că-s iute de fire și că am să pot răzbate printre moți. Greu a fost la început. Azi n-aș mai pleca însă pentru nimic, deși uneori mi-e dor de București.

Îmi vorbește despre școala de dinainte de război. Una singură. Cu un singur învățător pentru toate cătunele.

— Astăzi? 9 școli cu 452 de elevi și cu 24 de cadre didactice. La cea de 7 ani, un internat cu 37 de elevi. Gîndiți-vă numai că acum 20 de ani, școala începea „după crăciun" și se sfîrșea „înainte de paști". Și că cei cîțiva elevi nu prea aveau mai puțin de 12 ani, pentru că nu puteau urca prin troiene.

Încerc să glumesc:

— Am auzit că nu prea aveți sportul la inimă!

— Cum? — Drept răspuns Teodora Olaru îmi arată „Metodica educației fizice pentru clasele I—IV", cartea ei de bază la amenajarea noului teren de sport din Stiuleți. Și ca să nu mai fie nici o urmă de îndoială, instructorul U.T.M. Mircea Dobra vorbește despre succesul cătunului Stiuleți la Concursul cultural-sportiv al Tineretului. La care Dorina Olaru adaugă zîmbind: „De-ați fi văzut ce bine au jucat ai noștri în piesa „O să fie nuntă mare" de Lucia Demetrius...

Pe teren jocul continuă. Cosașii de pe panta abruptă a muntelui s-au oprit din lucru, lîngă stoguri, suspendați parcă într-un decor de teatru, pe schele nevăzute. Se apropie președintele:

— Te rog să spui că Laurențiu Mocanu, profesorul de educație fizică, e cel care a trezit în noi dragostea și înțelegerea pentru sport. Acum e plecat la Gheorghieni, la cursurile M.I.C.—U.C.F.S. Cine știe cu ce mai vine? Noi îl așteptăm cu nerăbdare.

— Eu știu una și bună — intervine Dorina Olaru. — Fără vestiar pentru sportivi tot nu scapi.

— Lasă, Dorino, vine și vremea ve știarului...

★

Din depărtare se aude claxonul camionului „Steagul Roșu", gata de drum. Șoferul, Țică Romu, moț și el, se joacă cu liniștea văilor.

Pornim spre Băița. Biharia ne privește tăcută și gravă. Se vede că n-a uitat tălpile zdrelite ale lui Todor al lui Avram, în căutarea celor doi dăsagi de orz și tărîțe. În schimb, Arieșul e vesel. Trece la numai doi pași de maternitatea Scărișoarei și de porticul de gimnastică din Poiana sportului.

IOAN CHIRILA

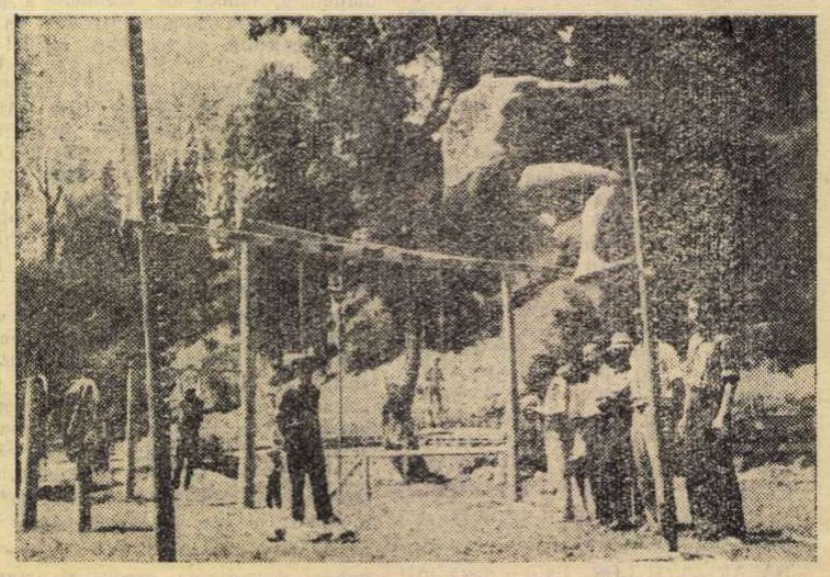

În valea Arieșului, la Scărișoara. Pe terenul de sport, Sorin Tănăsescu trece peste ștacheta înălțată la 1.55. În fund, copiii moților își încearcă puterile la porticul de gimnastică.

Întreceri tinerești...

(Urmare din pag. 1)

privești mai întîi. Meciul de fotbal, cel de volei sau întrecerile atletice? Ne-am hotărît să asistăm la proba de aruncare a greutății...

PENTRU PRIMA OARĂ CAMPION

În jurul locului de aruncare, un buchet multicolor de tricouri. Cînd am ajuns se întreceau băieții. Dintre ei, doi parcă sînt mai buni. Unul este strungar la Industria Tehnică Medicală, iar celălalt la Fabrica de bere Rahova. După prima aruncare conducea electricianul, apoi strungarul, care pînă la urmă a ieșit învingător. Performanța realizată? 9,21 m! Desigur această cifră nu reprezintă o performanță excepțională. Nu uitați însă că strungarul Mihai Bendea aruncă greutatea pentru prima oară. El este fericit că a reușit să devină primul dintre acești concurenți.

„HAI AURELE!"

Din încurajări ghicești că pe terenul de volei trebuie să se dispute o interesantă și pasionantă partidă. Cine se întrece oare? Iată-i: metalurgiștii de la „Steaua Roșie" joacă cu montorii de la Intreprinderea 185 Utilaj Electric. Partida este într-adevăr pasionantă. Printre încurajări o auzim de cele mai multe ori pe aceasta: „Hai Aurele!", „Hai Aurele!". Cine e Aurel? Este căpitanul echipei de volei de la „Steaua Roșie", un harnic și destoinic muncitor și totodată un sportiv pasionat. Formația lui a învins pînă la urmă cu scorul 2—0 (15—13, 15—11).

UN MECI DE BOX NEPREVĂZUT

Din întreaga mulțime un singur om era trist în după-masa aceia. De ce oare? Atanase Baltă, muncitor la Combinatul de cauciuc Jilava plecase de acasă avînd cu el pantofii cu cuie. Era ferm convins că se vor disputa și probe de alergări. Programul însă fusese modificat și pista nu găzduia astfel de întreceri. Ce-i de făcut? Atanase Baltă voia să ia și el parte la una din pasionantele întreceri sportive. Cu cine să-și măsoare forțele? Iată alături este ringul de box unde sportivii de la uzinele „Tudor Vladimirescu" își arată măiestria. Ce ar fi, se gîndește Atanase, să-mi încerc și eu puterile? Peste zece minute îl vedem în ring! Și n-a boxat tocmai rău mai ales că era un începător. Dar despre acest lucru vă poate spune mai bine tînărul I. Dumitrache de la Uzinele „Tudor Vladimirescu", care i-a fost primul adversar.

★

La plecare spectatorii regretau un singur lucru: timpul a fost prea scurt și erau destule lucruri interesante de văzut. Poate data viitoare la apropiatele întreceri din faza pe raion ei vor reuși să-și împartă timpul mai bine...

VIE ACTIVITATE CICLOTURISTICĂ

La ultima excursie, organizată duminica trecută la pădurea și lacul Mogoșoaia, au participat peste 60 de cicloturiști, care cu acest prilej au petrecut cîteva ore plăcute în mijlocul naturii. S-au organizat jocuri distractive, iar unii dintre concurenți au primit și primele lecții de înot. Programul s-a încheiat cu mult așteptatele întreceri de ciclism pe categorii de vîrstă și de biciclete. Iată cîștigătorii: fete: Rodica Elasievici (elevă la școala nr. 173), **băieți cat. sub 15 ani**: R. Lupu (elev șc. medie nr. 26), **băieți cat. peste 15 ani**; Dan Lupu (elev șc. mixtă nr. 26), **băieți biciclete semicurse**: Petre Mușa (dulgher I.C.M.B.).

Azi are loc pe circuitul din str. Maior Coravu un concurs rezervat cicloturiștilor. Adunarea va avea loc la ora 16. Duminică se va organiza o nouă excursie la Mogoșoaia pentru cicloturiștii avansați și începători. Se va pleca de la stadionul **Dinamo** în jurul orei 7.